

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Jon Tafdrup

Tilsyn ved dr.theol. h.c. Niels Jørgen Cappelørn

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstreddegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Til Christne Venner”

ved Stine Holst Petersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 De kristne venner
- 3 Skjalden
- 4 Ordet
- 5 Efterliv
- 6 Anvendt litteratur

1 Anledning

Grundtvig fyldte 50 år den 8. september 1833, og “Til Christne Venner” knytter sig ved sine indledende strofer løst til denne mærkedag. Digtet blev trykt i *Den Nordiske Kirke-Tidende*, 15. september 1833.

2 De kristne venner

I efteråret 1833 prædikede Grundtvig for sine tilhørere ved aftensangsgudstjenester i Frederiks Tyske Kirke (i dag Christians Kirke). Denne ordning var kommet i stand i foråret 1832, efter at Grundtvig, der i disse år ikke beklædte et præsteembede, og hans tilhængere i vinteren 1831-1832 havde fået afslag på oprettelsen af en dansk-tysk fri menighed. Grundtvig måtte dog ikke forvalte sakramenterne og skulle holde sig til den autoriserede salmebog (se Baagø 1958, s. 176; jf. også [indledningen](#) til *Om den Clausenske Injurie-Sag* for baggrunden for tilladelsen til aftengudstjenesterne). Ordningen varede ved frem til 1839, hvor Grundtvig blev præst ved Vartov Kirke og således atter en del af statskirken.

Grundtvig henvender sig bredt med titlen “Til Christne Venner”, men har nok særligt sine tilhørere i Frederiks Tyske Kirke i tankerne. *Den Nordiske Kirke-Tidende* blev udgivet af J.C. Lindberg, en af Grundtvigs stærkeste fæller i kampen for en fri menighed. I et brev, dateret den 9. september 1833, til Lindberg giver Grundtvig udtryk for sin taknemmelighed over en gave fra sine “Tilhørere” i forbindelse med 50-årsdagen. Han anser gaven, en sølvforgylt pokal med en rulle dukater, som et udtryk for “at mine Tilhørere agte Ordet for at være meget værdt ogsaa i den Mynt, som Verden skatter” (Breve 2, s. 226). Et digt om det levende ords kraft og uforgængelighed synes at være en passende tak til tilhørerne.

3 Skjalden

I digtets indledende strofer er Grundtvigs blik rettet mod ham selv. Han frygter ikke livets efterår, for det er nu, sent i livets bane, at han i sin digtning skal høste af sin erfaring (strofe 3). Skjaldskabet er mangefacetteret hos Grundtvig, men grundlæggende er skjalden et redskab for noget større. En skjald besynger helte og store gerninger og sikrer på den måde deres efterliv; ofte, når Grundtvig omtaler sig som skjald, er det i en nordisk sammenhæng, hvor han søger at vække den særlige nordiske ånd hos folket ved at fremdrage og levendegøre Nordens fortid (jf. Toldberg 1950, s. 235 f.).

I “Til Christne Venner” bliver det nordiske tema slået an i verselinjerne “Ja, hvor Kjæmpe-Aanden bygger, / Under Bjerg og Bøg i Skjul” og “I hvis Toner sammensmelte / Fortids Aar med deres Helte!” (strofe 4), men kun for at blive underordnet det kristne budskab: “Men, o Venner! I, som lytted / Ikke blot til Skjaldens Sang, / Men til hvad langt bedre nytted: / *Ordets* Røst og Efter-Klang” (strofe 6). Ordet er Guds levende ord, og det er dette ords røst, Grundtvig låner sin tunge (strofe 6) og besynger som en art kristen skjald i de efterfølgende strofer (jf. Hansen 1937, s. 193).

4 Ordet

Fra at have været en meget bibeltro skrifteolog i sine tidligere år bevægede Grundtvig sig i 1820'erne mod ‘det levende ord’ som grundlæggende for sit kirkesyn. Det levende ord bliver uomgængeligt i Grundtvigs skrifter efter 1825, hvor han gør sin ‘mageløse opdagelse’, at de kristne var til før Bibelen, og at menighedens udøvede rituelle praksis er historisk mere betydningsfuld end Bibelen. Det betyder, at grundlaget for kristendommen ikke umiddelbart skal findes i Bibelen, men i menighedens indøvelse af den apostolske trosbekendelse ved dåb og indstiftelsesordene ved nadver, overleveret fra generation til generation. Guds ånd er i ordet – det talte, levende ord vel at mærke (se [indledningen](#) til *Kirkens Gienmæle* og Thaning 1981 for en gennemgang af ‘den mageløse opdagelse’).

I “Til christne Venner” er det virkningen og uforgængeligheden af det levende ord, der besynges ved kontrasten til det skrevne ords bundethed: “Ei for *Bogstav* meer vi knæle, / Kun for *Aanden i Guds Ord*, / som *gjenføder* vore Sjæle”, som det fremgår af strofe 14 med en allusion til 2 Kor 3,6. Ordet mister sin magt og virkning i det øjeblik,

mennesket binder det til papiret med blæk, for da er det ikke længere levende, men dødt; det er ikke længere af Guds ånd, men af menneskets hånd (strofe 17-19). Grundtvig undlader heller ikke et polemisk udfald mod det skrevne ord, som det benyttes i skolen, hvor pedanteriet i stræben efter tilegnelsen af de døde sprog dog ikke formår at ødelægge den kristne tro overleveret ved det levende ord (strofe 12).

5 Efterliv

“Til Christne Venner” blev ikke genoptrykt i Grundtvigs levetid.

6 Anvendt litteratur

- Baagø, Kaj (1958) *Magister Jacob Christian Lindberg. Studier over den grundtvigske bevægelses første kampe*. København.
- *Breve 2* (1926), se Grundtvig, N.F.S. (1924-1926).
- Grundtvig, N.F.S. (1825) *Kirkens Gienmæle mod Professor Theologiae Dr. H. N. Clausen*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1831) *Om den Clausenske Injurie-Sag*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1924-1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig*, bind 1-2, udg. Georg Christensen & Stener Grundtvig. København.
- Hansen, Uffe (1937) *Grundtvigs Salmedigtning. Dens Historie og Indhold* bind 1. Odense.
- Thaning, Kaj (1981) “Den ‘mageløse opdagelse’s tilblivelse” i *Grundtvig-Studier* 1981, s. 7-29. København.
- Toldberg, Helge (1950) *Grundtvigs symbolverden*. København.